

Nederlands Klassiek Verbond – Jaarverslag 2018

Dit document wil verslag doen van de activiteiten die het NKV ontplooid op regio-overstijgend niveau.

Kalendercommissie

Verslag Kalendercommissie van de 62e editie van de Imagokalender (2019):

COMMISSIE

De kalendercommissie voor deze editie is samengesteld uit Riemer van der Veen, Charles Hupperts en Elly Jans.

THEMA

Het thema van de Imagokalender 2019 is 'Dionysus'. De teksten en beelden zijn verzorgd door Charles Hupperts, Elly Jans en Riemer van der Veen. Als directeur bedank ik de samenstellers.

VERKOOP

De dalende trend heeft zich ook dit jaar helaas doorgezet. Van de Imagokalender 2019 zijn ca. 130 exemplaren minder verkocht dan van de Imagokalender 2018.

De Imagokalender hebben we afgelopen jaar opnieuw in twee edities aangeboden; één voor eigen verkoop, en één voor verkoop via de boekhandel, om de distributie te verbreden. Voor verkoop via de boekhandel zijn we anderhalf jaar geleden een samenwerking aangegaan met New Book Collective, die de aansluiting van Uitgeverij De Doelenpers bij CB (Centraal Boekhuis) verzorgt, en waar vertegenwoordigers werken die de kalender aanbieden aan de boekhandel. Van de Imagokalender 2019 zijn in totaal 71 stuks via de boekhandel verkocht, slechts 25 meer dan vorig jaar.

Gezien het feit dat we vanuit Uitgeverij De Doelenpers zijn gestopt met het uitgeven van boeken, en een CB-aansluiting via New Book Collective met de huidige en verwachte afzet te kostbaar is om voor de Imagokalender alleen in stand te houden, hebben we besloten om de kalender niet meer via deze weg aan de boekhandel aan te bieden.

PR & MARKETING

Naast de reguliere vormen van pr & marketing hebben we dit jaar opnieuw extra aandacht besteed aan het samenwerken met organisaties, het uitsturen van persberichten naar media en het benaderen van organisaties waarvan de leden mogelijk geïnteresseerd zijn in de kalender.

KANSEN

Met elk jaar wordt het arsenaal aan middelen wat betreft pr, marketing en verkoop uitgebreid. Ook komend jaar zullen we nieuwe middelen aan dat arsenaal toevoegen. Een van de zaken waar in 2019 niet alleen vanuit Uitgeverij De Doelenpers, maar vanuit heel MarcelisDekave, op gefocust zal worden, is het aanbieden van online marketingpakketten aan klanten. De tools en kennis die we hiervoor inkopen en opdoen, kunnen ook ingezet worden voor de publicaties van Uitgeverij De Doelenpers, waaronder de Imagokalender.

(Verslag: Jacco Blokker, directeur Uitgeverij De Doelenpers, Alkmaar, februari 2019)

Hermeneus

In 2018 verscheen de 90ste jaargang van *Hermeneus*, bestaande uit drie reguliere nummers en een combinatienummer 4/5 (het verkorte nummer samen met een regulier nummer); een themanummer is hiermee komen te vervallen. Hiermee zijn voor het NKV kosten bespaard waarmee de publicatie van een jubileumboek vergemakkelijkt werd. Het combinatienummer keek terug op het NKV-jubileumcongres, met bijdragen van sprekers en enkele aanvullende artikelen. In totaal zijn 224 pagina's gevuld met 26 artikelen, een poëtische bijdrage, een verslag van de uitreiking van de Homerusprijs, vier keer de tentoonstellingsrubriek en recensies van 33 boeken. De *Index* over 2017 (jaargang 89) vergezelde het eerste nummer van jaargang 90.

Personele bezetting

De redactie bestond in 2018 uit negen leden: Thea L. Heres, Vincent Hunink, Elly Jans, Christian Laes, Tim Noens, Floris Overduin, Geert Roskam, John Tholen en Lincy Van Twembeke. Floris Overduin bekleedde de rol van voorzitter, John Tholen was redactiesecretaris, Elly Jans beeldredacteur. De rubriek *Musea* werd verzorgd door John Hendriks. Marcel Termes van MarcelisDecave was verantwoordelijk voor de opmaak. Vanuit het NKV-hoofdbestuur is Diederik Burgersdijk contactpersoon voor de redactie.

Niels Steensma en Mirte Liebrechts hebben gedurende een deel van het redactiejaar meegedraaid om hun eventuele redactielidmaatschap te verkennen. Ze zijn aanwezig geweest bij redactievergaderingen en hebben deelgenomen in leescommissies. In 2019 zal in overleg besloten worden over hun redactielidmaatschap.

De redactie is in 2018 gestart met het werven van een nieuwe beeldredacteur. Hiertoe zijn twee stappen gezet. In de eerste plaats heeft de redactie geprobeerd om via het eigen netwerk een beeldredacteur te vinden. Dit leverde geen geschikte kandidaten op, hoewel met één kandidaat een verkennend gesprek is gevoerd. Vervolgens heeft de redactie in *Hermeneus* 90.4/5 een oproep geplaatst, die ook aan het NKV is toegezonden voor digitale verspreiding. Dit heeft tot nu toe geen resultaat opgeleverd.

Functioneren van de redactie

De redactie heeft in 2018 gewerkt volgens het in 2017 vastgelegde redactieprotocol. Dit maakte de handelwijze van de redactie transparant en duidelijk. De redactie vergaderde driemaal (in Utrecht, Antwerpen en Roosendaal). Bij deze vergaderingen was het hoofdbestuur vertegenwoordigd.

Werven van kopij

De redactie streefde ook in 2018 nadrukkelijk naar een goed evenwicht tussen de diverse domeinen van klassieke studies (Grieks, Latijn, geschiedenis, archeologie, recht, godsdienst, receptiegeschiedenis enzovoort).

Hoewel de vier nummers van *Hermeneus* op een veelzijdige manier zijn ingevuld met artikelen over een breed scala aan onderwerpen over de klassieke oudheid, beschikt de redactie nooit over een grote hoeveelheid kopij. Het actief werven van kopij, bijvoorbeeld naar aanleiding van

tentoonstellingen, bij studenten, leerlingen en docenten blijft bij de redactie onder de aandacht.

(Verslag: John Tholen, redactiesecretaris *Hermeneus*, januari 2019)

Klassieke Olympiaden

Zaterdag 7 april 2018 vond in het [Rijksmuseum van Oudheden](#) de finale van de Klassieke Olympiaden Grieks en Latijn plaats. Het was de zesde editie van de wedstrijden die door de drie verenigingen [Vrienden van het Gymnasium](#), [Vereniging Classici in Nederland](#) en het [Nederlands Klassiek Verbond](#) samen georganiseerd worden. Terwijl de volwassenen er al van op de hoogte waren wie de winnaars waren, moesten de jongeren nog stevig aan de slag in de finaleronde. De deelnemers Latijn aan deze editie hadden zich gebogen over een pensum uit Tacitus. Voor Grieks lag een pensum uit de *Andromache* van Euripides voor. De winnaar/winnares werd bepaald door een ondervraging van een half uur door een jury, bestaande uit Casper de Jonge en Hugo Koning (Grieks) en Suzanne Adema en Christoph Pieper (Latijn). De trotse winnaars gingen naar huis met hun prijs, een beker, een boekenpakket geschonken door Athenaeum en uiteraard eeuwige roem. In de tussentijd werden familie, vrienden, docenten en klasgenoten vermaakt met de prachtige voorstelling *Medea Unplugged* van Theatergroep Aluin en een lezing over Pompeii door Christiaan Caspers. Yvonne Wittingen, voormalig lid van de commissie Klassieke Olympiaden, presenteerde deze middag.

De volwassenen hadden de opdracht een goede literaire vertaling te maken van Tyrtaios en/of Vitruvius. Het organiserend comité was ook dit keer onder de indruk van de vertalingen. Om de vertalingen zo goed mogelijk te beoordelen, zijn beroepsvertalers (Hans Verheij voor Grieks en Vincent Hunink voor Latijn) ingeschakeld om de definitieve knoop door te hakken. Ook dit jaar werd besloten prijzen toe te kennen aan classici en niet-classici.

De prijs voor Grieks in de categorie classici ging opnieuw naar Guido Kuijper en voor de niet-classici naar Jan Baardemans. Voor Latijn ging Guido Kuijper eveneens weer met de prijs naar huis en in de categorie niet-classici won Cees Eimermann. Zij ontvingen naast eeuwige roem, een boekenpakket ter waarde van € 100, geschonken door de Historische Uitgeverij.

(Verslag: Annemieke Dijkman-Pas, namens het KO-comité)

NKV-Homerusprijs

Op zaterdag 14 april 2018, de laatste zaterdag van de Week van de Klassieken, vond voor de negende keer de uitreiking van de Homerusprijs plaats. De jury had dit jaar voor de moeilijke taak gestaan om uit de zeer diverse shortlist een winnaar te kiezen. In de conclusie van het verslag verwoordde de jury de keuze als volgt: "Elk van deze drie genomineerde titels is op het eigen vakgebied en binnen de eigen discipline naar de overtuiging van de jury het beste werk uit het afgelopen jaar en elk van deze boeken is dan ook met recht voor de Homerusprijs 2018 genomineerd. De jury is echter unaniem van mening dat één titel het beste voldoet aan de kwalificatie van de Homerusprijs: een brug slaan tussen de oudheid en het heden. Een brug die niet alleen zeer stevig staat, maar die ook sierlijk oogt, in haar originele ontwerp en stilistische uitvoering, een brug bovendien die de jury zeer vele voetgangers toewenst om er als lezers overheen te lopen. De Homerusprijs 2018 kent de jury toe aan *Aantekeningen over het verplaatsen van obelisk* door Arjen van Veelen."

De Homerusprijs mag inmiddels wel een begrip genoemd worden, zeker binnen het Nederlands Klassiek Verbond. De trouwe bezoeker stond dit jaar echter een kleine verrassing te wachten: de uitreiking was in een nieuw jasje gegoten. Dit jasje bestond onder meer uit het feit dat de winnaar van de Homerusprijs al tijdens de Boekenweek, ruim een maand eerder, bekend was gemaakt om zo ook buiten klassiek Nederland iets meer aandacht voor de prijs te generen. Daarnaast was de uitreiking in een groter evenement verpakt: de Homerusdag.

Voor de doorgewinterde NKVer begon de dag rond twee uur 's middags in met een Algemene Ledenvergadering de Leemanzaal van het Rijksmuseum van Oudheden. Na deze vergadering en een kleine borrel nam het daadwerkelijke programma van de Homerusdag aanvang in de Tempelzaal van het museum. De namiddag werd flitsend geopend met de indrukwekkende nieuwe lichtshow van het museum, geprojecteerd op de Taffeh-tempel, waarna de jury van de Homerusprijs, dit jaar bestaande uit Rosa van Gool, Maarten Asscher en Patrick Lateur (de winnaar van de Homerusprijs 2017), het woord kreeg. Hoewel de uitslag al enkele weken bekend was, hing er toch een zekere spanning in de Tempelzaal van het Rijksmuseum van Oudheden, toen Rosa van Gool het juryverslag voorlas en de Homerusprijs, een linoleumsnede van de hand van Joep Beijst, waarop de buste van Homerus staat afgebeeld, aan Arjen van Veelen werd uitgereikt. Nadat Arjen van Veelen een kort dankwoord had uitgesproken en nadat ook aan de overige aanwezige genomineerden, Piet Gerbrandy en Casper de Jonge, een (iets kleinere) linoleumsnede was uitgereikt, vond de Homeruslezing plaats – een nieuwe toevoeging aan het oude programma. Deze eerste Homeruslezing, getiteld 'De ontdekking van Rome', werd gegeven door Maarten Asscher. In zijn lezing liet Asscher aan de hand van zijn eigen ervaringen en van de ervaringen van de meer beroemde Romereizers Sigmund Freud, Johann Wolfgang von Goethe en Michel de Montaigne zien, wat de kracht en de betekenis van de (eerste) kennismaking met de Eeuwige Stad is. De overdrachtelijke lessen die Rome ons te leren heeft bleken niet minder betekenisvol te zijn dan de historische, kunsthistorische of godsdienstige lessen.

Deze geslaagde eerste Homerusdag werd, in dit opzicht weer geheel volgens traditie, afgesloten met een borrel in de Tempelzaal. De aanwezigen kregen daar niet alleen de kans om onder het genot van een drankje na te praten over de dag, maar bovenal om die felbegeerde handtekening van de Homerusprijswinnaar te bemachtigen.

Dit verslag is met enkele aanpassingen overgenomen uit Hermeneus 90.3. In dit nummer is ook het volledige juryverslag en het dankwoord van Arjen van Veelen te vinden.

(Verslag: E-J. Dros, secr. Homerusprijsjury)

Lustrum

Zaterdag 24 en zondag 25 maart 2018, voorafgaand aan de dies van 26 maart, stonden in het teken van het tachtigjarig bestaan van het NKV. Het 16e lustrum werd gevierd op deze twee dagen. Het thema was "Rome en de Nederlanden". De toegang was voor leden en niet-leden.

Reeds vanaf november 2017 is de lustrumcommissie (LC), samengesteld uit de leden Eric Moormann (voorzitter), Diederik Burgersdijk, Wemmeke Wisman, Lieve van Hoof, Laurien de Gelder, Danny Veldhoven, Hanneke Versélewel de Witt Hamer en in latere instantie Lieke Rademakers, Cécile de Prouw en Fred Schouten, aan het werk gegaan om een zinvol lustrumprogramma te verwezenlijken. Het resultaat behelsde de volgende activiteiten:

- *Een congresdag zaterdag 24 maart in het Academiegebouw van de RU.
- *Een aanvullend programma in en bij Utrecht zondag 25 maart
- *Een lustrumthemanummer *Hermeneus* via de redactie ,
- *Een imagokalender (via de kalendercommissie NKV)die aansloot op het lustrumthema *Rome en de Nederlanden*.
- *Een essayprijsvraag voor volwassenen en scholieren met als juryleden Jan Spoelder en Jacques Koppenol
- *De uitgave van een lustrumboek van o.a.de geschiedenis van het NKV
- *Een reis naar Trier in samenwerking met Labrys reizen
- *De NKV Homeruslezing 14 april door Maarten Asscher in het RMO
- *Van het tijdschrift *Roma Aeterna* een lustrumuitgave met het thema "Rome en de Nederlanden "
- *Een tentoonstelling over het vroege Rome in Het Allard Pierson Museum
- *Een uitgebreide PR-campagne gedragen door Laurien de Gelder.

Het zaterdagprogramma omvatte een welkomstwoord van de voorzitter van de LC, Eric Moormann, van Leonard Rutgers namens de RU en van de landelijk voorzitter van het NKV, Diederik Burgersdijk. In zijn speech kondigde hij de benoeming aan van David Rijser tot hoogleraar van de nieuwe NKV-leerstoel in Groningen.

Verder stonden twee keynote -lectures gepland. De eerste ' *From Hero to Zero and Back Again, 2500 jaar receptie van Harmodius en Aristogeiton* ' door Lieve van Hoof (professor History UGent), die de door ziekte geteisterde David Engels op voortreffelijke wijze verving. De tweede betrof ' *Rome* ' door de bekende schrijfster Rosita Steenbeek. Tussen deze keynotelectures in werden zeven workshops gegeven door resp. Leonard Rutgers (*Dome Under*), Bettina Reitz-Josse (*Latijn onder het fascisme*), Stefan Schorn (*opgraving in Heerlen*), Piet Gerbrandy (*Rome in de Nederlandse poëzie*), Harald Hendrix (*Nederlanders en Vlamingen op weg naar Rome*), Jacqueline Klooster (*Staatslieden en Stijl: Vorm en Vent*) en Maarten DePourcq (*Met Medea op reis*). Deze workshops, die alle betrekking hadden op de Klassieken, waren interactief en trokken veel belangstelling.

Het middagprogramma werd afgesloten met een zeer levendige borrel, die ook in het Academiegebouw plaatsvond. Vele leden en oud-leden konden elkaar in een gezellige ambiance ontmoeten. Hierop aansluitend schoven ongeveer 40 leden aan aan het diner in De Rechtbank.

Het zondagprogramma bestond uit een bezoek aan het Castellum Hoge Woerd (vijftien deelnemers) waar de rondleiding door het Romeins fort werd verzorgd door Erik Graafstal, De Paushuize in Utrecht (twaalf deelnemers) onder leiding van Cécile de Prouw en de ambulatio Latina met als gids Tommie Hendriks. (acht deelnemers).

Het totaal aantal deelnemers van het lustrum betrof honderdvijftig.

De lustrumreis naar Trier heeft helaas niet plaats kunnen vinden vanwege te weinig aanmeldingen.

Inmiddels heeft op 7 maart j.l. in het Hodshonhuis te Haarlem de prijsuitreiking plaatsgevonden van de essayprijsvraag. (Verslag ter zake, infra).

Tenslotte gaat een woord van dank uit naar alle medewerkers en sponsors die ons lustrum mede mogelijk hebben gemaakt: reisbureau Labrys, drukkerij Marcélis Dékavé, de VCN, de Vrienden van het Gymnasium, Stichting Zenobia, het KNIR, de VLOT, uitgeverij Eisma, uitgeverij Hermaion, uitgeverij Primavera, uitgeverij Bardeel, boekhandel Atnenaeum, de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen en de Doelenpers.

Lustrumessaywedstrijd

(Deze tekst is gebaseerd op het juryrapport, zoals geschreven door Jan Spoelder)

Deze wedstrijd was uitgeschreven in samenwerking met de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te Haarlem. Ambitieuze auteurs werden uitgedaagd om een tekst te schrijven die ingaat op de vraag 'Wat zou onze samenleving zijn onthouden als de Grieks-Romeinse cultuur niet zou hebben bestaan?'. Daarnaast was er een aparte categorie voor scholieren met de opdracht een essay te schrijven over de vraag: 'Is er in het huidige onderwijs nog wel plaats voor vakken over het antieke Griekenland en Rome'.

In de categorie volwassenen werden achttien essays ingestuurd en van de scholieren werden tien inzendingen ontvangen.

De jury bestond uit mr. drs. Astrid Helstone, jurist en romaniste, drs. Michel Krielaars, chef boeken NRC Handelsblad en schrijver, prof. mr. Arend Soeteman, emeritus hoogleraar Encyclopedie der Rechtswetenschap en Rechtsfilosofie aan de VU A'dam, drs. Rosita Steenbeek, schrijfster, prof. dr. Katelijn Vandorpe, hoogleraar Oude Geschiedenis, Universiteit Leuven, en dr. Jan Spoelder, classicus en directeur van de KHMW (juryvoorzitter), drs. Jacques Koppenol (secretaris), als classicus verbonden aan het Kennemer Lyceum te Overveen,

In de categorie Scholieren kwamen zes inzendingen uit Vlaanderen en vier uit Nederland. Er zijn twee prijzen toegekend, van respectievelijk 500 en 750 euro.

De tweede prijs ging naar Lien Knaepen, inmiddels oud-leerling van de Katholieke Centrumscholen Sint-Truiden, Vlaanderen. Haar essay droeg de titel 'De nutteloze waarde van Grieks en Latijn'. Met deze paradoxaal klinkende titel schrijft zij een mooi en goed gestructureerd betoog. Dit betoog is onderbouwd met overtuigende argumenten over het belang van het onderwijs in de klassieke talen, waarbij zij tevens ook relativerend is over de noodzaak van Grieks en Latijn.

De eerste prijs ging naar Mathijs Clement, inmiddels oud-leerling van het Don Bosco College in Zwijnaarde, Oost-Vlaanderen, voor zijn essay met de titel 'Oude tijden, nieuwe tijden'. Mathijs schrijft een origineel essay over cultuur als belangrijk middel om als mens te kunnen groeien.

In de categorie Volwassenen ontvingen wij achttien inzendingen, de meeste afkomstig uit Nederland. De kwaliteit van de essays liep uiteen. Ook in deze categorie waren er twee inzendingen die naar het oordeel van de jury het meest recht deden aan de vraagstelling.

Mieke de Vos, docent geschiedenis aan het Gymnasium Felisenum in Velsen-Zuid, kreeg de tweede prijs (500 euro). 'Tussen Forum en Palatijn' is een helder betoog, dat aan de ene kant de invloed en het belang van de klassieke oudheid relativeert en ons waarschuwt voor het idealiseren van een oudheid die ook tal van minder fraaie kanten kende. Aan de andere kant wijst zij op het belang van de oudheid als blijvende bron van inspiratie: "De kracht van de oudheid is juist dat alles er anders was dan in onze samenleving; het is de geheel eigen, geïdealiseerde voorstellingswereld van goden en helden, het streven naar harmonie en schoonheid, naar zelfkennis en transcendentie, die de kunst en literatuur van de Grieken en Romeinen hebben gevormd die blijvend inspireren. De oudheid is inspiratie."

Anne Schram-Ouweneel uit Zuiderwoude, Neerlandica en schrijfster, kreeg de eerste prijs (750 euro) voor haar essay 'Misera gens. Een oplossing voor de planeet?'. Daarin bespreekt ze de Klassieke Oudheid als inspiratiebron voor de toekomst in een wereld die het hoofd moet bieden aan grote problemen als opwarming van de aarde, afname van biodiversiteit, landdegradatie, overbevolking en migratie. Ze doet een oproep om in het klassieke onderwijs niet louter aandacht te besteden aan *translatio*, *imitatio*, en *aemulatio*, maar ook aan wat zij *applicatio* noemt: het toepassen van de klassieke literatuur. Zij schreef: "In deze "eeuw van zelfvernietiging", zoals de Britse milieujournalist Michael McCarthy het noemt, kunnen de klassieke schrijvers, dichters en filosofen ons inspireren om de wereld anders in te richten."

De prijsuitreiking vond plaats in het statige Hodshonhuis te Haarlem (zetel van de KHMW, die een uitstekende ontvangst verzorgde), op donderdag 7 maart 2019. Er waren ruim 60 aanwezigen.